

Kémjáték

Betyárkodás a magyar–román határ mentén

A sajtóban és az internetes oldalakon is fel-felröppennek hírek, melyek a sérelmünkre elkövetett román, szlovák, szerb „kémügyekkel” foglalkoznak. Hogy a szomszédos országok mindig is folytattak hírszerző tevékenységet hazánkban (ahogy remélhetőleg mi is náluk), az természetes. Csakis menthetetlenül naiv emberek gondolhatják, hogy mert ugyanannak a katonai szövetségnek a kötelékéhez tartoztunk valaha (Varsói Szerződés) és tartozunk ma is (NATO), szomszédaink egyetlen percig is felhagytak volna vagy felhagynának az ellenünk folytatott kémkedéssel. A második világháború utáni években, a Petru Groza nevével fémjelzett időszakban a magyar–román államközi kapcsolatok igazán szívélyesek voltak. Ez azonban nem lehetett akadálya annak, hogy Bukarest megpróbálja bizalmas információkhoz jutni. Egy mostanság véletlenül előkerült jegyzőkönyvből kiderül, hogy akkoriban a magyar–román határ mentén folyó hírszerzés némiképpen egybemosódott a betyárkodással. Alábbiakban az 1947. október 14-én a gyulai rendőrkapitányság államvédelmi osztályán felvett jegyzőkönyvből közlünk részleteket (a nevek elhallgatásával.)

„1947. szeptember 7-én éjjel jöttem át a határon négy bajtársammal együtt, személyenként 20 kg lúgkövet hoztunk magunkkal eladásra, de az én részemet is társaim hozták, mivel én biztosítottam őket a határon való átjövésben, hogy a katonák el nem fogják. (...) Társaim, míg a lúgkövet Békéscsabán értékesítették, én Eleken a más előbbi utunk alkalmával áthozott sóért és egyéb csempészárúért járandó búzát és egyéb terményeket szedtem össze. Amikor a fuvarossal elmentünk az egyik tanyára búzáért, az egyik határvadász meglátta – aki mint csempészt régóta ismert – azonnal elfogott, és bekísért az eleki határvadász őrre. Itt kihallgattak, de az alábbiakban felsorolt tevékenységemről semmit sem mondtam el.

Én 1947. január óta foglalkozom csempészéssel, amióta minden héten járok át, hol egyedül, de főleg fentnevezett társaimmal. Magyarországon 9 esetben voltam őrizetbe véve tiltott határátlépésért különböző helyeken. Romániában Kolozsváron egy hónapot ültem csempészésért. A határ minden szakaszát ismerem, úgy a román, mint a magyar határőrökkel a lehető legjobb viszonyban vagyok. 1947. februárban ismerkedtem meg egy román főhadnaggyal, akit név szerint Popa Vaszil Dimitreszkunak hívnak. Ez a főhadnagy a gyulavarsándi határvadász őrnek a parancsnoka, aki elég gyakran járt hozzánk vacsorázni. Az egyik alkalommal arra kért, – mivel tudta, hogy rendszeresen járok át a határon, és csempészéssel foglalkozom –, hogy tudjam meg, milyen létszámú határőrség van odaát a magyaroknál, és ha lehet, írjam is fel a magyar katonák neveit. Ezt a megbízatást el is vállaltam. Később megtudtam, hogy társaimat is megkérte erre, amit ők is elvállaltak.

Legközelebbi utam alkalmával, kb. május utolján a kötegyáni határvadász őr katonái fogtak el, és itt voltam őrizetben három napig. A három nap alatt minden katonát megismertem személyesen, sőt, az egyik szakaszvezetővel nemi viszonyt is folytattam. Amikor három nap múlva kiszabadultam, azonnal hazamentem Gyulavarsándra, és a névsort átadtam a román főhadnagynak, aki megdicsért érte és azt ígérte, ha legközelebb átmegyünk a határon, egész nyugodtan vihetünk át bármit, a román határőrök nem fognak bántani bennünket, sőt segítenek az átjövételben. Legközelebb már mind az öten vittünk át neveket. Én az eleki határvadászok neveit írtam fel, és adtam át a főhadnagynak. A román főhadnagy amikor látta, hogy rendesen dolgozunk, adott egy másik megbízást is. Kb. június hónap utolján arra kért bennünket, hogy tudjuk meg, hogy a határmenti tanyákban milyen lovak vannak, és hány darab, továbbá tudjuk meg azt is, a háznál hány férfi szokott tartózkodni, és a

tanyáról pontos leírást készítsünk. Ekkor megígérte, hogy ha ezt végrehajtjuk, pénzjutalmat fogunk kapni.

Legközelebb kb. július első napjaiban jöttünk át, mindannyian Elekre. (...) Itt kb. 8–10 lovas gazdának írtuk fel a nevét, amiért a román főhadnagytól fejjenként 3 millió lejt kaptunk, ezért abban az időben egy pár cipőt tudtunk magunknak venni. Másnap megtudtuk, hogy azokról a helyekről, amely címet átadtuk a főhadnagynak, a lovakat éjjel mind ellopták. Pozitív tudomásom van arról, hogy a lopást a román főhadnagy irányította. A tettesek közt volt két román fegyveres katonai és három polgári személy. Az ellopott lovakat a gyulavarsándi román határvadász őrs laktanyájához vitték, itt az ő volt rossz lovaikat eladták, a pénzen megosztzkodtak. A lopott lovakat megtartották, amik még máig is ott vannak a gyulavarsándi román határvadász őrs tulajdonában.

A hírszerzést minden átjövételünk alkalmával folytattuk, így én összesen 25 határvadásznak és 4 rendőrnek a nevét vittem át. A rendőrök neveit a lőkösházi határrendőrségtől tudtam meg.

Közben a főhadnagy két alkalommal küldött át levelet a román konzulátusnak tőlünk, amit Gyulán adtunk fel. Két levél a román konzulátusnak volt címezve magyarul, de a levél tartalma románul volt írva, amit onnan tudok, hogy a román főhadnagy írta, aki pedig nem tud, csak románul írni. Továbbá volt egy harmadik levél is, ami P. J.-nak volt címezve Budapestre. A címre pontosan nem emlékszem, vagy Kossuth Lajos-utca, vagy Horthy Miklós-utca. P. J. a választ Gyulaváriba küldte, valamelyik házhoz, de én azt nem tudom megmondani, melyik az a ház (...) én nem is voltam ott. 1947. augusztus 4-én, amikor kint voltam a földünkön – ami közvetlenül a határon van –, akkor láttam, hogy a román főhadnagy egy polgári ruhás egyénnel beszélgetett a határon. Később megtudtam, hogy az a polgári személy a budapesti P. J. volt. Beszélgetés után ő visszament Magyarország felé. Személyleírása: magas, barna hajú, kb. 35 éves.

Ezóta és több levélről nem tudok, az egyik társam: Sz. M., az több dolgról is tud, mert ő a román főhadnaggal jobb ismeretségben van, mint én.

Helyesbítem a fenti vallomásomat azzal, hogy én nem gyulavarsándi, hanem nagyzerindi lakos vagyok, és csak azért vallottam azt, hogy odavaló vagyok, hogy a hatóságot félrevezessem.”